

A dynamic splash of clear blue water against a white background, with various droplets and streams of water creating a sense of movement and freshness.

TARYFY WODNO-ŚCIEKOWE

CO WPŁYWA NA CENY?

Państwowe
Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie

TARYFY WODNO-ŚCIEKOWE

CO WPŁYWA NA CENY?

Pod redakcją
Joanny Kopczyńskiej

Warszawa marzec 2019 r.

© Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie 2019

Wszystkie prawa zastrzeżone

Niniejsze opracowanie łącznie ze wszystkimi ilustracjami i schematami jest chronione prawem autorskim. Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie.

Kopiowanie, przetwarzanie w systemach elektronicznych, tłumaczenie oraz jakiegokolwiek inne wykorzystanie niniejszego opracowania lub jego fragmentu wymaga wskazania autora opracowania i źródła.

ISBN 978-83-953525-0-8

Nakład 3000 egzemplarzy

Publikacja przeznaczona do bezpłatnej dystrybucji

Wydawca:

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

ul. Grzybowska 80/82

00-844 Warszawa

tel.: +48 (22) 37 20 215

email: taryfy@wody.gov.pl

www.wody.gov.pl

Wstęp	7
Wprowadzenie	8
1 Zmiany w prawie dotyczącym zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków	9
1.1. Powody wprowadzenia zmian	9
1.2. Ochrona w ramach prawa ochrony konkurencji i konsumentów	11
2 Stan prawny po wejściu w życie nowych przepisów.	12
2.1. Kto odpowiada za zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków?	12
2.2. Kto w gminie prowadzi działalność zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków?	13
2.3. Uprawnienia regulatora taryf	14
3 Ustalanie ceny za wodę i ścieki, czyli uwaga na koszty.	17
3.1. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych	19
3.2. Nakłady inwestycyjne i sposoby finansowania planowanych inwestycji	20
3.3. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego	22
3.4. Inwestycje zaplanowane na miarę potrzeb	23
3.5. Optymalizacja kosztów	28
4 Co w przypadku, gdy taryfa zaproponowana przez przedsiębiorstwo jest bardzo wysoka?	31
4.1. Rola Wód Polskich.	31
5 10 kroków pomocnych w ustaleniu i utrzymaniu niższych stawek za wodę i ścieki	33

Szanowni Państwo,

Priorytetem Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej po przejęciu nadzoru nad działem administracji rządowej gospodarka wodna było uregulowanie kwestii cen za wodę i ścieki. Wdrożenie unijnej tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej w postaci ustawy Prawo wodne i tym samym powstanie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie spowodowały, że wyznaczono rządowego regulatora cen wody. Było to bardzo ważne dla skupienia rozproszonych kompetencji w tym zakresie

w ramach jednostek samorządów. Do końca 2017 roku ceny za usługi dostawy wody i odprowadzania ścieków były ustalane oraz regulowane przez te same organy, co pozostawiało pole do nieprawidłowości ostatecznie odbijających się na kieszeniach podatników. Dzięki PGW Wody Polskie w 2018 r. udało się pozyskać informacje o tym, jak kształtują się ceny tych usług w całym kraju. To ważny krok w kierunku sprawnego, racjonalnego i zrównoważonego zarządzania gospodarką wodną w Polsce.

Mam nadzieję, że broszura informacyjna przygotowana przez PGW Wody Polskie będzie pomocą dla Państwa jednostek samorządu terytorialnego. To bowiem na samorządzie leży ogromna odpowiedzialność ustalania cen usług dostawy wody i odprowadzania ścieków w taki sposób, by nie dochodziło do nieprawidłowości, a obywatele mieli poczucie, że dzieje się to w sposób uzasadniony i transparentny. Wspólnie zadbajmy, by ten cenny surowiec, jakim jest woda, był wykorzystywany mądrze i z pożytkiem dla mieszkańców.

Marek Gróbarczyk

Minister Gospodarki Morskiej
i Żeglugi Śródlądowej

WPROWADZENIE

Celem niniejszej publikacji jest podsumowanie doświadczeń Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie związanych z zatwierdzaniem taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę oraz zbiorowe odprowadzanie ścieków. Wody Polskie w 2018 roku zweryfikowały niemal 2700 wniosków, z czego zatwierdziły ponad 2500 taryf. Będą one obowiązywały przez kolejne 3 lata. Warto podkreślić, że Wody Polskie nie wyznaczają stawek, ale je regulują. Ceny za wodę i ścieki ustalają dostawcy usług.

Publikację kierujemy do radnych i innych zainteresowanych możliwością wpływu na politykę władz samorządowych miast i gmin w zakresie kształtowania kosztów dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Strategia samorządowa ma decydujący wpływ na wysokość opłat, jakie ponoszą mieszkańcy. Zawarte w opracowaniu przykłady mają być użytecznym narzędziem społecznej kontroli nad zarządzaniem kosztami ponoszonymi przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne i nad planowaniem inwestycji. Podpowiemy, jak w obecnym stanie prawnym obywatele mogą wpłynąć na ustalenie wysokości stawek i zmianę cen w swojej miejscowości.

Warto pamiętać, że prawo dostępu do wody jest jednym z podstawowych praw człowieka. Podczas Szczytu Zrównoważonego Rozwoju, który odbył się we wrześniu 2015 roku w siedzibie ONZ w Nowym Jorku, wszystkie 193 państwa członkowskie uzgodniły tzw. Cele Zrównoważonego Rozwoju Agendy 2030. Jako cel nr 6 wskazano działania na rzecz czystej wody i poprawy warunków sanitarnych na świecie. Sygnatariusze zobowiązali się, że do 2030 roku obywatele ich krajów będą mieli zapewniony powszechny, równy dostęp do bezpiecznej i przystępnej cenowo wody.

Od momentu wejścia przez Polskę do Unii Europejskiej, czyli od 2004 roku, większość samorządów w Polsce dokonała dużego postępu w dziedzinie oczyszczania ścieków, uzdatniania wody i dostępu mieszkańców do tych usług. W realizacji celów pomogły samorządom środki własne, unijne i kredyty. Duża część spółek samorządowych to obecnie świetnie zarządzane przedsiębiorstwa, w których wdrożono najnowocześniejsze technologie, bez drastycznych podwyżek cen. W wielu miejscach możliwe jest picie wody z kranu, która nie ma już zapachu chloru, jest smaczna i bezpieczna.

W ramach procesu zatwierdzania taryf przez Wody Polskie w 2018 roku zaobserwowano ogromne różnice w cenach na terenie Polski. Przedkładane do zatwierdzenia ceny za 1m³ wody wynosiły od 1,30 do 57,02 PLN, a za 1m³ ścieków od 2,20 do 52,90 PLN. W kolejnych rozdziałach wyjaśniamy, dlaczego występują tak duże rozbieżności i w jaki sposób można to zmienić.

Jednocześnie podczas zatwierdzania taryf w roku 2018, w przekazach medialnych i wypowiedziach samorządowców przedstawianych było wiele niezgodnych z prawdą i obowiązującym prawem twierdzeń. Wiadomości te warto zweryfikować po zapoznaniu się z niniejszą publikacją.

1. ZMIANY W PRAWIE DOTYCZĄCYM ZBIOROWEGO ZAOPATRZENIA W WODĘ I ZBIOROWEGO ODPROWADZANIA ŚCIEKÓW

1.1. POWODY WPROWADZENIA ZMIAN

Dawne rozwiązania przewidziane w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2017 r. poz. 328), m.in. te przewidujące nadzór organów samorządu terytorialnego nad kształtowaniem i wysokością cen usług za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, nie chroniły w wystarczającym stopniu odbiorców usług (w tym mieszkańców) przed systematycznym wzrostem cen.

Jak wynika z raportu Najwyższej Izby Kontroli z 2016 roku, samorządy oraz radni nie zawsze skutecznie korzystali ze swoich uprawnień, mimo dostępnych narzędzi kontrolnych, takich jak np. prawo do weryfikacji wniosków taryfowych oraz zatwierdzania taryf przez radę gminy/miasta (taryf zaprojektowanych przez spółki lub inne podmioty świadczące te usługi). Zarówno radni, jak również wójtowie/burmistrzowie i prezydenci miast w wielu miejscowościach nie wykorzystywali dostatecznie możliwości, aby zadbać o racjonalne ceny dla mieszkańców. Takie, które nie byłyby zbyt wysokie, a jednocześnie pozwoliłyby na

finansowanie inwestycji i utrzymanie sprawności sieci, niezawodności dostaw wody odpowiedniej jakości oraz odbioru ścieków.

W starym stanie prawnym samorząd terytorialny pełnił jednocześnie kilka funkcji, tj. właściciela przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, regulatora rynku (weryfikował i zatwierdzał taryfy), a także przedstawiciela odbiorców usług (czyli mieszkańców miasta/gminy). Takie rozwiązanie generowało konflikt interesów, z możliwymi szkodami dla odbiorców wody i dostawców ścieków, kiedy to rada gminy/miasta nie ingerowała w sposób wyliczenia stawek, akceptując czasem bardzo wysokie zyski spółek, pochodzące z pieniędzy wpłaconych przez jej mieszkańców. W ekstremalnych przypadkach powodowało to ustalanie bardzo wysokich cen za wodę i ścieki. Zyski te były niejednokrotnie przeznaczane na finansowanie działań niezwiązanych z dostarczaniem wody i odprowadzeniem ścieków. Informacje o tych praktykach są dostępne w ramach wyników kontroli prowadzonych w samorządach przez NIK¹. Od 12 grudnia 2017 roku obowiązuje zmieniona ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw². Ustawa ta wprowadziła szereg istotnych modyfikacji. Przede wszystkim zmieniła dotychczasowe zasady nadzoru nad przedsiębiorstwami dostarczającymi wodę i odprowadzającymi ścieki. Jedną z najważniejszych innowacji jest utworzenie urzędu regulatora cen, czyli organu zatwierdzającego taryfę, którego funkcję pełni regionalny dyrektor zarządu gospodarki wodnej PGW Wody Polskie.

Art. 27 a (Organ regulacyjny) Ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

1. Organem regulacyjnym jest dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

2. Właściwość miejscowa organu regulacyjnego odpowiada umiejscowieniu siedzib regionalnych zarządów gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz zasadniczemu trójstopniowemu podziałowi terytorialnemu państwa.

Zmiana ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw miała na celu wyeliminowanie problemów związanych z funkcjonowaniem rynku tych usług.

¹ Więcej na ten temat można przeczytać m.in. w raporcie NIK Kształtowanie cen usług za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, dostępnym m.in. na stronie: www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-kszaltowaniu-cen-za-dostarczanie-wody-i-odprowadzanie-ściekow.html

² Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 2180).

1.2. OCHRONA W RAMACH PRAWA OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

W przypadkach bardzo wysokich cen za wodę i ścieki, mieszkańcom pozostawała jedynie możliwość przekazania zawiadomienia do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji³ i Konsumentów (na podstawie art. 100 ust. 1 uokik⁴) na niepokojące praktyki rynkowe, tj. zawiadomienia dotyczącego podejrzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Wiąże się to również z zapisami art. 9 uokik zgodnie z którymi:

Art. 9. Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

1. Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców.

2. Nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na:

1) bezpośrednim lub pośrednim narzucaniu nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych albo rażąco niskich, odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu albo sprzedaży towarów.

W przypadku przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych możliwe nadużywanie pozycji dominującej na rynku związane jest z faktem bycia monopolistą naturalnym (sieciowym, infrastrukturalnym). O ile jako konsumenci możemy wybrać, z jaką firmą podpiszemy np. umowę na zakup energii, telefonu czy innych dóbr, to w przypadku dostaw wody i zbiorowego odprowadzania ścieków jesteśmy w sytuacji, w której najczęściej mamy do czynienia z jednym przedsiębiorstwem w miejscu zamieszkania. Umowę możemy podpisać tylko z nim, bo nie mamy możliwości podłączenia do sieci innego przedsiębiorstwa. Co do zasady, taka sytuacja na rynku nie jest sprzeczna z prawem do momentu, kiedy dany przedsiębiorca nie wykorzystuje swojej pozycji do narzucania nieuzasadnionych cen⁵. W podobnej sytuacji w większości państw europejskich sprawę kontroluje państwo, jako centralny regulator cen (tj. organ regulacyjny).

Ze względu na fakt, że przepisy sprzed grudnia 2017 roku słabo chroniły interesy odbiorców usług, w tym mieszkańców miast/gmin przed nieuzasadnionym wzrostem cen, na mocy ustawy został powołany organ nadzoru w sprawach realizacji zadań dotyczących zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Rolą takiej instytucji jest nadzór nad wysokością cen i stawek opłat tak, aby były one racjonalne

³ Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

⁴ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2007 r. Nr 50 poz. 331 z późn. zm.)

⁵ Więcej informacji na ten temat jest dostępne w publikacji UOKiK Poradnik wodociągowo-kanalizacyjny; https://www.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=12455

i uzasadnione wyłącznie niezbędnymi kosztami ponoszonymi przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Odbiorcy usług nie są już zdani na taryfę ustaloną samodzielnie przez gminę, na podstawie okrojonych informacji przekazanych jej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne.

Państwowe
Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie

Obecnie projekt taryfy jest weryfikowany przez niezależny od gminy i przedsiębiorstwa organ nadzoru, tj. regionalnego dyrektora zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Regulator, czyli Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie nie ma wpływu na kształtowanie wszystkich kosztów, które mają znaczenie dla wysokości taryf.

2. STAN PRAWNY PO WEJŚCIU W ŻYCIE NOWYCH PRZEPISÓW

2.1. KTO ODPOWIADA ZA ZAOPATRZENIE W WODĘ I ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW?

W Polsce za prowadzenie działalności w zakresie dostarczania wody oraz odprowadzania ścieków odpowiada samorząd – jest to zadanie własne gminy. Wynika to z ustawy o samorządzie gminnym⁶.

⁶ Ustawa o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r., poz. 994).

Art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy o samorządzie gminnym

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

W szczególności zadania własne obejmują (...):

3) sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz.

2.2. KTO W GMINIE PROWADZI DZIAŁALNOŚĆ ZBIOROWEGO ZAOPATRZENIA W WODĘ I ZBIOROWEGO ODPROWADZANIA ŚCIEKÓW?

Działalność zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków gmina może prowadzić samodzielnie w referacie, jednostce budżetowej lub zakładzie budżetowym. Może też utworzyć spółkę, która za nią realizuje te zadania. Wówczas gmina jest jej właścicielem. Gmina jest również jednoosobowym zgromadzeniem wspólników, które stanowi najwyższą władzę w spółce i decyduje m.in. o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego, w tym bilansu oraz rachunku zysków i strat. Wskazuje także obsadę kadrową zarządu. Jeśli dostawcą wody jest spółdzielnia, decyzje podejmuje rada nadzorcza oraz jej członkowie.

Zdarza się również, że za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków na terenie gminy odpowiedzialna jest spółka z kapitałem prywatnym. Takie przypadki należą jednak do rzadkości i zwykle mają miejsce, gdy np. firma prywatna posiada własne ujęcie wody pitnej i przy okazji część tej wody sprzedaje mieszkańcom lub gdy własnym ujęciem dysponuje spółdzielnia mieszkaniowa. Niekiedy gminy decydują się na dzierżawę urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych spółkom prywatnym lub sprzedają części udziałów spółki gminnej spółce prywatnej. Zdecydowaną większość przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych stanowią jednak spółki gminne/miejskie. Takie przedsiębiorstwa muszą:

- uzyskać zezwolenie na prowadzenie działalności. Wydaje je wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Zezwolenie wydaje się na czas nieoznaczony;
- przedstawić radzie gminy projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Rada gminy przekazuje projekt regulaminu do zaopiniowania przez organ regulacyjny, czyli do regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGW Wody Polskie. Po pozytywnym zaopiniowaniu projektu regulaminu przez organ regulacyjny rada gminy może go uchwalić;
- przekazać organowi regulacyjnemu wniosek o zatwierdzenie taryfy w terminie 120 dni przed dniem upływu okresu obowiązywania dotychczasowej taryfy.

2.3. UPRAWNIENIA REGULATORA TARYF

Zadania regulatora zostały wpisane do ustawy:

Art. 27 a. ust. 3 Ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

3. Do zadań organu regulacyjnego należy:

- 1) opiniowanie projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków;*
- 2) zatwierdzanie taryf;*
- 3) rozstrzyganie sporów między przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi a odbiorcami usług;*
- 4) wymierzanie kar pieniężnych, o których mowa w art. 29 (kara pieniężna za naruszenie przepisów ustawy w zakresie taryf);*
- 5) zbieranie i przetwarzanie informacji dotyczących przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, w szczególności obliczanie średnich cen dostaw wody i odbioru ścieków i publikowanie informacji o tych cenach;*
- 6) sporządzanie i publikowanie raportów dotyczących warunków wykonywania działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.*

Jednym z zadań organu regulacyjnego jest zatwierdzanie taryf. Taryfy są przygotowywane przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne na podstawie wytycznych zawartych w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z 27 lutego 2018 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków .

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z 27 lutego 2018 roku w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. z 2018 r. poz. 472)

§ 3. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne:

1) opracowuje taryfę w sposób zapewniający:

- a) uzyskanie niezbędnych przychodów;*
- b) ochronę odbiorców usług przed nieuzasadnionym wzrostem cen i stawek opłat;*
- c) eliminowanie subsydiowania skrośnego;*
- d) motywowanie odbiorców usług do racjonalnego korzystania z wody i ograniczania zanieczyszczenia ścieków;*
- e) łatwość obliczania i sprawdzania cen i stawek opłat;*

2) określa taryfę odpowiednią do zakresu prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków.

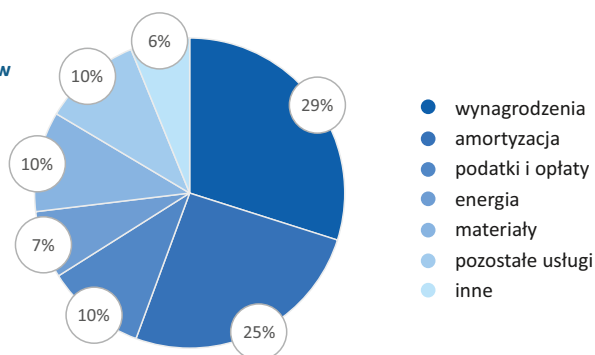
Zgodnie z powyższymi przepisami, przedsiębiorca powinien policzyć w taryfie koszty swojej działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzaniem ścieków. Licząc te koszty nie powinien w sposób nieuzasadniony podnosić cen. Nie wolno mu również pokrywać kosztów usług dotyczących jednego rodzaju prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne działalności gospodarczej (lub jednej z taryfowych grup odbiorców), przychodami pochodzącymi z innego rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej (lub od innej taryfowej grupy odbiorców usług). Innymi słowy zabronione jest finansowanie skrośne. Każdy, kto ma dostarczaną wodę, powinien ponosić koszty jej dostarczenia. Jednocześnie opłaty nie powinny być wygórowane. To skłoni odbiorców wody do racjonalnego z niej korzystania i do ograniczania zanieczyszczania ścieków. Ten ostatni aspekt jest bardzo istotny dla cen ustalanych dla przemysłu (ścieków przemysłowych).

Zadaniem Wód Polskich jest weryfikacja, czy wniosek taryfowy przygotowany przez przedsiębiorcę jest zgodny z treścią wymogów prawnych ww. rozporządzenia. Jeśli przygotowany wniosek nie jest poprawny, projekt taryfy jest odrzucany, a przedsiębiorstwo zmuszone jest poprawić wniosek.

Istnieją jednak takie koszty, które mają znaczący wpływ na wysokość taryf, a których regulator (Wody Polskie) nie może zakwestionować. Są to wydatki związane z wynagrodzeniami w przedsiębiorstwie oraz planowanymi lub prowadzonymi inwestycjami. Na ich wysokość ma jednak wpływ właściciel przedsiębiorstwa – najczęściej gmina oraz rada gminy/miasta.

Struktura kosztów przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych

Rys.1 Opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonych weryfikacji Wody Polskie ustaliły, że najwyższą pozycję kosztów przedsiębiorstwa stanowią wynagrodzenia. Bardzo wysoki udział w kosztach ma również amortyzacja. Amortyzacja podatkowa to pieniężny wyraz stopniowego zużywania się trwałych składników majątku wykorzystywanych w działalności gospodarczej, wynajmowanych i dzierżawionych. Jest elementem kosztów uzyskania przychodów⁷. Wniosek jest taki, że jeśli przedsiębiorstwo zrealizuje bardzo drogą inwestycję z zakresu budowy urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, to nie tylko będzie spłacać kredyt za tę inwestycję, ale będzie ona stanowiła także koszt do poniesienia, w postaci odpisu amortyzacyjnego i podatku od nieruchomości. Koszty amortyzacji, jako elementy kosztów uzyskania przychodów, wpływają na wysokość wyniku finansowego i przyczyniają się do zmniejszenia dochodu podlegającego opodatkowaniu. Z punktu widzenia taryf, koszty amortyzacji są kosztem uzasadnionym w taryfie i zwiększają wysokość cen za wodę i ścieki. To od zarządzającego środkami trwałymi zależy, w jaki sposób zostaną ustalone koszty amortyzacji w taryfie, poprzez ustalenie rocznej stawki amortyzacyjnej. Zarządzający może bowiem zdecydować o początkowym zmniejszeniu stawek amortyzacyjnych, a po kilku

⁷ Zgodnie z definicją Ministerstwa Finansów <https://www.podatki.gov.pl/>

latach o podwyższeniu ich tak, aby nowa inwestycja nie doprowadziła do jednorazowego, znacznego wzrostu cen. Może też wprowadzić stawki jednolite dla całego okresu użytkowania środka trwałego. Co do zasady, amortyzacja to koszt, który odzwierciedla zużycie fizyczne i ekonomiczne środków trwałych, np. maszyn. Im droższą inwestycję przeprowadzono w przeszłości, tym wyższy jest koszt amortyzacji, a na końcu wyższa jest stawka taryfy.

3. USTALENIE CENY ZA WODĘ I ŚCIEKI, CZYLI UWAGA NA KOSZTY

Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne funkcjonuje na rynku tak, jak każda inna firma. W związku z tym, przygotowując taryfę musi policzyć wszystkie koszty, jakie ponosi oraz podsumować sprzedaż jakiej dokonuje. Następnie musi tak przygotować taryfę dla mieszkańców, aby było możliwe pokrycie z pobieranych opłat wszystkich ponoszonych wydatków. Najwyższe koszty w kalkulacji związane są z pensjami pracowników oraz inwestycjami, amortyzacją, podatkami od nieruchomości i opłatami za energię. Koszty związane z inwestycjami są często bardzo wysokie, ale aby w ogóle było możliwe ich ponoszenie, przedsiębiorstwo musi opracować plan takich inwestycji (tzw. wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych). Podlega on

obowiązkowemu sprawdzeniu przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta, który musi wydać zgodę na zaplanowane inwestycje. Zgoda tego organu gminy jest bardzo istotna ze względu na późniejszy wpływ inwestycji na ceny, jak również w związku z tym, że inwestycja powinna pokrywać się z potrzebami inwestycyjnymi gminy. Sprawdzone i zatwierdzone przez wójta/burmistrza/prezydenta plan musi uchwalić rada gminy.

Przypadek 1

Przedsiębiorstwo świadczące usługę dla 300 mieszkańców zatrudnia 4 osoby. Przekazało do Wód Polskich projekt taryfy z ceną 24,76 PLN za m³. Niezbędne przychody zostały określone na dość wysokim poziomie, przy czym głównym obciążeniem okazała się pensja kierownika zakładu (17,5 tysiąca PLN miesięcznie), na którą składają się wszyscy mieszkańcy gminy. Oznacza to, że każdy mieszkaniec gminy (wliczając w to dzieci) dopłaca rocznie średnio 700 PLN do pensji kierownika. Przedsiębiorstwo należy do gminy.

Przypadek 2

W 2006 roku kilka gmin przystąpiło do podpisania porozumienia w sprawie wspólnego wybudowania kanalizacji. Część z nich nieprawidłowo obliczyła zakres inwestycji – nie wzięła pod uwagę aspektów ekonomicznych, gęstości zaludnienia, dochodów mieszkańców oraz cen w przyszłości. Obecnie mniejsze gminy objęte porozumieniem mają stawkę za ścieki wynoszącą 27,78 PLN m³ natomiast większe gminy, gęściej zaludnione mają stawkę w wysokości 4,82 za m³ PLN. Jest to zgodne z obowiązującym prawem, bo każdy ponosi tu faktyczne koszty odprowadzania ścieków. Powstaje jednak pytanie, czy sieć ta powinna być aż tak rozbudowana? Czy nie byłoby zdecydowanie tańsze wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników (szamb)? Sytuację pogarsza jeszcze fakt, że z uwagi na wysokie koszty zbiorczego odprowadzania ścieków mieszkańcy nie chcą się podłączać do sieci i tym samym mniej środków wpływa z tytułu taryf na konto przedsiębiorstwa. Zmniejszanie ilości sprzedaży prowadzi do podwyższania stawek tym mieszkańcom, którzy płacą, ponieważ utrzymanie sieci kosztuje niezależnie od liczby podłączonych odbiorców.

Przypadek 3

W kalkulacjach stawek taryfowych najczęściej przyjmuje się, że jedna osoba w gospodarstwie domowym zużywa średnio 100 litrów wody na dobę. W mieście L. stoją obok siebie dwa budynki – w jednym średnie zużycie na mieszkańca wynosi 100 litrów wody, w drugim jest to 30 litrów wody na dobę. Po wykluczeniu awarii wodomierza okazało się, że w drugim budynku mieszkają ludzie będący na emeryturze, stawka za wodę jest w porównaniu do ich dochodów bardzo wysoka, więc znacząco ograniczyli jej zużycie. Utrzymanie sieci kosztuje przedsiębiorstwo stałą kwotę, a mniejsze opłaty od mieszkańców powodują braki w kasie przedsiębiorstwa.

3.1. WIELOLETNI PLAN ROZWOJU I MODERNIZACJI URZĄDZEŃ WODOCIĄGOWYCH I KANALIZACYJNYCH

Art. 21. Ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

1. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne opracowuje wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w jego posiadaniu, zwany dalej „planem”.

2. Plan określa w szczególności:

- 1) planowany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych;
- 2) przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne w poszczególnych latach;
- 3) przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków;

4) nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach;

5) sposoby finansowania planowanych inwestycji.

3. Plan powinien być zgodny z kierunkami rozwoju gminy określonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ustaleniami zezwolenia wydanego temu przedsiębiorstwu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

4. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne przedkłada plan wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), który sprawdza, czy spełnia on warunki określone w ust. 3.

5. Plan spełniający warunki określone w ust. 3., rada gminy uchwała w terminie 3 miesięcy od dnia przedłożenia planu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta).

6. W przypadku niepodjęcia uchwały w terminie, o którym mowa w ust. 5., plan stanowi podstawę do określenia i jednorazowego zatwierdzenia taryf.

Wieloletni plan jest dokumentem przygotowywanym przez przedsiębiorstwo i ostatecznie uchwalanym przez rady gmin. Zawartość planów jest dość szczegółowo określona w ustawie, jednak pewne elementy wymagają dodatkowych wyjaśnień.

3.2. NAKŁADY INWESTYCYJNE I SPOSOBY FINANSOWANIA PLANOWANYCH INWESTYCJI

Przedstawienie projekcji nakładów oraz sposobów finansowania planowanych inwestycji nie wymaga pokazania wprost, jaki wpływ na wysokość taryfy będzie miała dana inwestycja w ciągu kilku najbliższych lat. Kwestia ta jednak powinna mieć kluczowe znaczenie dla zatwierdzenia planu i za każdym razem powinna być szczegółowo analizowana.

W przypadku opracowywania wniosków dla projektów planowanych do wsparcia ze środków unijnych, ogólnie przyjętą praktyką jest dołączenie do składanych dokumentów prognozy taryf i ewentualnych dopłat do taryf na okres 30 lat. Przed złożeniem wniosku do instytucji przyznającej dotację, muszą zostać podjęte decyzje (przez radę gminy lub organ założycielski przedsiębiorstwa) dotyczące akceptacji: wniosku o dofinansowanie, studium wykonalności⁸, w tym analizy finansowej, prognoz dotyczących taryf⁹ i ewentualnych dopłat do taryf. Dla procesu przyznania środków ma to kluczowe znaczenie. Pokazuje, czy

⁸ Studium wykonalności to wieloaspektowa analiza dla projektu, oceniająca jego możliwość realizacji i biorąca pod uwagę zarówno koszty jak i ryzyka, alternatywne możliwości realizacji inwestycji i opcje tej realizacji – włącznie z analizą finansową takiej inwestycji.

⁹ Są to zasady m.in. obowiązujące w ramach największego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

projekt został przemyślany, czy będzie się w stanie utrzymać i uzyskiwać przychody z taryf umożliwiające pokrycie kosztów napraw, wymiany i utrzymania sprawności infrastruktury, przy jednoczesnym zapewnieniu stawek akceptowalnych dla odbiorców usług.

Przy korzystaniu ze środków unijnych należy jednak pamiętać, że chociaż w podstawowym zakresie wszystkie tego typu projekty powinny otrzymać 85% wsparcia z tych środków, to w praktyce sprawa jest nieco bardziej skomplikowana:

- możliwe jest jedynie finansowanie wydatków kwalifikowanych¹⁰. Nie wszystkie wydatki, jakie są do poniesienia w ramach projektu, mieszczą się w tych kategoriach;
- realizacja projektów wodociągowo-kanalizacyjnych będzie generowała dochód¹¹, w postaci opłat ponoszonych przez odbiorców. Dofinansowanie podlega wtedy obniżeniu, ze względu na przyjęte w rozporządzeniu unijnym założenie, że beneficjent ma zdolność zaciągnięcia kredytów dla części inwestycji i ich spłacenie z przyszłych przychodów. W przypadku projektów dotyczących sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, np. w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko¹² przyjęto zastosowanie stawki zryczałtowanej w wysokości 25% dla kosztów kwalifikowanych, co oznacza, że stawkę 75% kosztów (tzw. luka finansowa) mnoży się przez 85% kosztów kwalifikowanych projektu.

Sytuację najlepiej opisuje następujący przykład liczbowy:

a) koszt całkowity budowy nowej sieci kanalizacyjnej wynosi 110 mln PLN;

b) koszty kwalifikowane, czyli takie, które mogą być pokryte częściowo ze środków unijnych wynoszą 100 mln PLN;

c) koszty inwestycji po odjęciu stawki ryczałtowej (25%) wyniosą 75 mln PLN;

d) dofinansowanie z UE wyniesie 63,75 mln PLN, tj.: 75 mln PLN x 85%;

e) środki własne, które w czasie budowy musi zapewnić przedsiębiorstwo, wyniosą 46,25 mln PLN (liczymy zarówno koszty kwalifikowane, jak i niekwalifikowane);

f) ostatecznie środki własne przedsiębiorstwa stanowiły będą w projekcie 42% kosztu całkowitego inwestycji. Na tę część konieczne będzie zaciągnięcie pożyczek, a następnie ich spłata z przyszłych taryf.

Warto powyższy przykład uwzględnić jeszcze przed zatwierdzeniem przez radę gminy/miasta wniosku o dofinansowanie projektu finansowanego ze środków unijnych.

¹⁰ Więcej na temat: Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/42886/Wytyczne_w_zakresie_kwalifikowalnosci_19.pdf

¹¹ Więcej na temat: Wytyczne w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020, www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/68128/wytyczne_PGD_PH_2014_2020_10_01_2019.pdf

¹² Dokładna informacja jest zawarta w Szczegółowym opisie osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, www.pois.gov.pl

3.3. DOKUMENTY DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W realiach funkcjonowania polskich samorządów bardzo częstym zjawiskiem jest brak obowiązujących dokumentów dotyczących rozwoju gminy. Zgodnie z raportem NIK z 2017¹³ roku, założenia lokalnej polityki przestrzennej nie są wdrażane ze względu na niewielką powierzchnię gmin objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W tym okresie szacowano, że jest to jedynie ok. 30% powierzchni kraju. W przypadku braku planów, podstawą gospodarowania przestrzenią stają się decyzje administracyjne, jak np. pozwolenia na budowę wydawane najczęściej bez odniesienia do jakichkolwiek dokumentów planistycznych. Stan ten na podstawie ww. raportu został określony jako powodujący chaos przestrzenny. NIK zwrócił uwagę, że gminy nie podejmują prac nad uchwalaniem miejscowych planów ze względu na związane z tym koszty oraz groźbę wypłaty potencjalnych odszkodowań, w związku ze zmianą dotychczasowego przeznaczenia terenu, np. jeśli mamy do czynienia z terenem o wysokim ryzyku powodziowym. W ocenie NIK, niewystarczający stopień pokrycia powierzchni gmin przez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nie służy osiągnięciu celów polityki przestrzennej na szczeblu lokalnym, a niekontrolowana urbanizacja przyczynia się do pogorszenia warunków życia mieszkańców i obniżenia jakości przestrzeni publicznej.

Dlaczego brak planów zagospodarowania przestrzennego ma wpływ na wysokość kosztów ponoszonych dla dostarczania wody i odprowadzania ścieków?

¹³ www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-systemie-gospodarowania-przestrzeni-gmin.html

Odpowiedź jest prosta – im mniejsze skupisko domów, które są bardziej oddalone od infrastruktury miejskiej/gminnej, tym wyższe są koszty dostarczenia wody i odprowadzania ścieków. Koszty generuje budowa infrastruktury oraz utrzymanie sprawności sieci, w tym dostarczanie wody/odprowadzanie ścieków (na które składają się koszty energii, bieżących remontów), praca pompowni i przepompowni, a także straty wody wynikające z awarii, itp. Warto pamiętać, że im większa liczba mieszkańców jest podłączona do sieci, tym stawka za wodę/ścieki jest niższa, bo koszty rozkładają się na więcej osób. Podobnie jest zresztą w przypadku pozostałej infrastruktury, takiej jak np. internet. Dlatego warto zachęcać gminy do uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Właściwe planowanie przestrzenne może w przyszłości przyczynić się do obniżenia kosztów funkcjonowania sieci, zarówno wodociągowej jak i kanalizacyjnej.

3.4. INWESTYCJE ZAPLANOWANE NA MIARĘ POTRZEB

Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków nie wskazuje jako obowiązku sprawdzenia zgodności wieloletniego planu rozwoju z zapisami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Niemniej jednak, warto mieć ten program na uwadze przy zatwierdzaniu ww. planu.

Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku, dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Terminem granicznym był 31 grudnia 2015 roku. KPOŚK stanowi wykaz aglomeracji, które muszą zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków, w terminach określonych w programie. Do chwili obecnej przeprowadzono pięć jego aktualizacji w latach: 2005, 2009, 2010, 2015 i 2017.

Do programu wpisuje się aglomeracje, które mają obowiązek zapewnienia oczyszczania ścieków oraz zbiorowego odprowadzania ścieków (poprzez sieć), wynikający z zapisów dyrektywy. Istotne jest tutaj pojęcie aglomeracji, którego definicja została ujęta w ustawie Prawo wodne¹⁴.

Art. 86. Ustawy Prawo wodne

Systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych

1. Aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) powyżej 2000 powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych (...)

¹⁴ Dz.U.2018.0.2268 t.j. - Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

3. *Ilekcroć w niniejszym rozdziale jest mowa o:*

- 1) *aglomeracji – należy przez to rozumieć teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków;*
- 2) *równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) – należy przez to rozumieć ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych, wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania tlenu (BZT5) w ilości 60g tlenu na dobę;*
- 3) *końcowym punkcie zrzutu ścieków komunalnych – należy przez to rozumieć miejsce przyłączenia systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w aglomeracji nieposiadającej oczyszczalni ścieków do systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w aglomeracji posiadającej oczyszczalnię ścieków.*

Jak wynika z zapisów ustawy, pojęcie aglomeracji oznacza taką koncentrację mieszkańców na danym terenie, która sprawia (zgodnie z dyrektywą), że wykonanie zbiorczej sieci kanalizacyjnej jest technicznie możliwe i ekonomicznie uzasadnione.

Kto zatem odpowiada za ustalenie takiej aglomeracji i wyznaczenie granic, dokąd ma sięgać sieć kanalizacyjna?

Art. 87. Ustawy Prawo wodne

Wyznaczanie obszarów i granic aglomeracji

1. *Agglomeracje wyznacza, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, rada gminy.*
2. *Jeżeli aglomeracja ma obejmować tereny położone w dwóch lub więcej gminach, właściwa do wyznaczenia aglomeracji jest rada gminy o największej równoważnej liczbie mieszkańców.*
3. *W celu wyznaczenia aglomeracji, o której mowa w ust. 2, zainteresowane gminy zawierają porozumienie.*
4. *Wyznaczenie aglomeracji następuje po uzgodnieniu przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z Wodami Polskimi, a w zakresie obszarów objętych przynajmniej jedną formą ochrony przyrody lub obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.*

§ 3. 1. *Podstawę wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji stanowią:*

- 1) *studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;*

- 2) *miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;*
  - 3) *ramowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego;*
  - 4) *decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;*
  - 5) *pozwolenia na budowę w zakresie gospodarki wodnej;*
  - 6) *zgłoszenia budowy, budowli oraz obiektów liniowych w zakresie gospodarki wodnej;*
  - 7) *wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urzędzeń wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych (...)*
  - 8) *programy funkcjonalno-użytkowe (...)*
2. *Obszar i granice aglomeracji wyznacza się, uwzględniając wskaźnik koncentracji, zasięg systemu sieci kanalizacyjnej oraz zasięg systemu planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej.*
3. *Granica aglomeracji powinna przebiegać wzdłuż zewnętrznych granic działek ewidencyjnych, zabudowanych albo przeznaczonych pod zabudowę, skanalizowanych albo przewidzianych do skanalizowania.*
4. *Przy wyznaczaniu obszaru aglomeracji bierze się pod uwagę, że budowa planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej na obszarze aglomeracji z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków albo końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych powinna być uzasadniona ekonomicznie i technicznie, przy czym wskaźnik koncentracji nie może być mniejszy niż 120 stałych mieszkańców aglomeracji i osób czasowo przebywających w aglomeracji na 1 km planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej.*

W praktyce jednak wyznaczanie aglomeracji nie zawsze było właściwe. Warunkiem do skorzystania ze środków unijnych było wpisanie danej aglomeracji do KPOŚK. A w związku z koniecznością uzyskania w danej miejscowości co najmniej 2000 RLM¹⁵, zdarzały się przypadki zawyżania tej liczby. Kwestie te były potem dyskutowane z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej, który dokonywał wpisu do KPOŚK (dokumentu przyjmowanego przez Radę Ministrów i przekazywanego do Komisji Europejskiej). Wielokrotnie zdarzało się, że podane wartości trzeba było korygować.

Również i dziś w konkursach na projekty wodociągowo-kanalizacyjne Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej stosuje metodykę obliczania wskaźnika koncentracji aglomeracji na potrzeby przygotowania projektów, które mają być finansowane ze środków unijnych.

Zawyżanie ilości RLM ma jednak swoje konsekwencje. Dana gmina jest wtedy zobowiązana do wybudowania systemu kanalizacyjnego zgodnie z taką deklaracją. Jeśli tego nie zrobi, to

¹⁵ Równoważnej Liczby Mieszkańców – parametr odnoszący się do ilości ścieków zbieranych razem w danej miejscowości.

karę będziemy musieli zapłacić za to wszyscy. Konieczność realizacji kanalizacji zbiorczej we wszystkich aglomeracjach wynika bowiem z Traktatu Akcesyjnego do Unii Europejskiej, a Komisja Europejska w 2018 roku rozpoczęła postępowanie administracyjne, które może się skończyć wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości i nałożeniem na Polskę surowych kar finansowych. Należy pamiętać, że w treści wyroku będą wskazane (imiennie) aglomeracje, które uchybiły przepisom.

Istnieje możliwość sprawdzenia, jakie dane miasto lub gmina zgłosiły do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017. Informacje takie są dostępne na stronie www.wody.gov.pl.

Przykładowo Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w lipcu 2018 roku nałożył karę na Królestwo Hiszpanii¹⁶ (wyrok w sprawie C-205/17), ze względu na fakt, że 17 aglomeracji nadal nie posiadało systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych. Hiszpania została zobowiązana do zapłaty ryczałtu w wysokości 12 mln EUR i okresowej kary pieniężnej w wysokości około 11 mln EUR za każde pół roku zwłoki w związku z opóźnieniami we wdrożeniu dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Karę okresową będzie płacić do czasu wybudowania systemu kanalizacyjnego. Jeśli chodzi o okresową karę pieniężną, Trybunał Europejski wskazał przede wszystkim, że brak albo niedostateczność systemów zbierania lub oczyszczania ścieków komunalnych może doprowadzić do szkód w środowisku, co należy zatem uznać za poważne uchybienie.

Niewłaściwie określona aglomeracja, zakładająca kanalizowanie bardzo oddalonych od centrum domów dla których wydano wcześniej pozwolenia na budowę lub uzbrajanie w kanalizację terenów pod przyszłą zabudowę, będzie zwiększać nakłady finansowe. Generuje je kanalizowanie rozległych terenów systemem ciśnieniowym (którego funkcjonowanie i koszty są ściśle powiązane m.in. z opłatami za energię elektryczną, konserwacją, wymianą armatury oraz urządzeń przepompowni). W efekcie niewłaściwie określona aglomeracja zakładająca, że ilość RLM będzie rosła (podczas gdy miejscowość faktycznie będzie się wyludniać, np. z racji migracji bądź wieku jej mieszkańców) powoduje, że ostatecznie plan rozbudowy jest zbyt ambitny, a koszty będą zbyt wysokie do potrzeb.

Należy również zwrócić uwagę, że przy określaniu aglomeracji warto uwzględnić liczbę nieruchomości posiadających już odprowadzenie ścieków sanitarnych do przydomowych oczyszczalni. Warto przyjąć tzw. współczynnik zmniejszający i założyć, że jakaś część właścicieli tych nieruchomości może odmówić przyłączenia do nowo wybudowanej sieci. Może to wpływać na efekt ekonomiczny przedsięwzięcia, ponieważ mniej osób będzie chętnych do podłączenia i płacenia cen w taryfie.

Jeśli jednak gmina zrealizuje zbyt ambitny plan i zaciągnie pożyczki, to konsekwencje tej decyzji (w postaci zbyt wysokich stawek za wodę i ścieki), mieszkańcy będą ponosili latami.

¹⁶ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-07/cp180120pl.pdf>

Będą też spłacać kanalizację za tych, którzy zostali podłączeni, choć nie miało to uzasadnienia ekonomicznego.

Trzeba pamiętać, że ani polskie prawo, ani dyrektywa unijna nie nakazują zbudowania takiej samej długości sieci kanalizacyjnej, jak wodociągowej. Kanalizacja ma powstawać jedynie tam, gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione, przy uwzględnieniu kosztów budowy, amortyzacji, możliwości kredytowych gmin itp.

Można zgodnie z prawem korzystać z sieci wodociągowej i nie odprowadzać ścieków do kanalizacji, ale do indywidualnych systemów zbierania i oczyszczania. Do takich rozwiązań należą szczelne szamba opróżniane cyklicznie według regulaminu przyjętego przez gminę oraz właściwie eksploatowane przydomowe oczyszczalnie ścieków. Warto również zastanowić się nad włączeniem obszarów posiadających indywidualne systemy zbierania i oczyszczania ścieków (o których mowa jest powyżej) w granice aglomeracji. Konieczne będzie wówczas, zgodnie z obowiązującym prawem, zapewnienie stopnia oczyszczania zgodnego z poziomami stężeń zanieczyszczeń określonymi dla oczyszczalni ścieków w danej miejscowości/aglomeracji.

W procesie zatwierdzania wniosków taryfowych przez Wody Polskie, jedną z głównych przyczyn wysokich opłat na terenie niektórych gmin, okazała się spłata pożyczek zaciągniętych na realizację zbyt ambitnych inwestycji. Co ciekawe, często taka gmina wciąż zgłasza kolejne potrzeby inwestycyjne do KPOŚK i planuje dalsze inwestycje realizowane za pomocą kredytów i podwyższające ceny. Działania takie wykazują brak pełnej zgodności z dyrektywą.

Co można zrobić w takiej sytuacji?

Należy przekonać wójta, burmistrza lub prezydenta miasta do przeglądu obszarów i granic aglomeracji.

Art. 92. Ustawy Prawo wodne: Przegląd obszarów i granic aglomeracji

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta co 2 lata dokonuje przeglądu obszarów i granic aglomeracji wyznaczonych na podstawie art. 87 wyznaczanie obszarów i granic aglomeracji ust. 1, z uwzględnieniem kryterium ich utworzenia, o którym mowa w art. 86 systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych ust. 1, oraz zaistniałych zmian równoważnej liczby mieszkańców w aglomeracji i w razie potrzeby informuje radę gminy o konieczności zmiany obszarów i granic aglomeracji.

W związku z zapisami ustawy wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien w terminie do końca 2019 roku dokonać przeglądu granic. Udział rady gminy w tym procesie jest kluczowy.

3.5. OPTYMALIZACJA KOSZTÓW

Każda firma, która działa na rynku i ma konkurencję, stara się zaoferować swój produkt w możliwie najniższej cenie. W tym celu zazwyczaj szuka oszczędności w produkcji i funkcjonowaniu, czyli optymalizuje koszty. Jest to niezbędne, aby zapewnić firmie przetrwanie. Inaczej wygra konkurencja, która będzie w stanie zaoferować produkt w niższej cenie. W przypadku oczyszczania ścieków i dostarczania wody fakt, że w okolicy najczęściej działa jedno przedsiębiorstwo z którym można podpisać umowę na wodę i ścieki, nie zawsze pojawia się potrzeba zmian. Wykorzystując uprzywilejowaną pozycję, przedsiębiorstwa podnoszą koszty bez planu ich zmniejszenia, bo i tak mieszkańcy będą musieli zapłacić je w taryfie.

Jak wynika z doświadczeń Wód Polskich, większość funkcjonujących w Polsce przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych jest dobrze zarządzanych i podejmuje działania optymalizujące koszty. Niemniej nadal istnieją podmioty, które nie liczą się z odbiorcami, co ma swoje odzwierciedlenie w bardzo wysokich stawkach opłat za wodę i ścieki.

Poniżej prezentujemy działania, które wielu przedsiębiorstwom ułatwiły optymalizację kosztów.

1. Przede wszystkim pomocne okazało się obniżenie kosztów stałych, np. zmniejszenie zapotrzebowania na energię poprzez stosowanie energooszczędnych rozwiązań oraz zakup energii od możliwie najtańszego dostawcy. Oczekiwane rezultaty przyniosło także wynegocjowanie niższych stawek na usługi telekomunikacyjne, zmniejszenie kosztów związanych z administracją (np. zmniejszenie użycia papieru, zakup drukarek, których koszty eksploatacyjne nie są wysokie, zmiana oświetlenia w budynkach na energooszczędne, docieplenie budynków biurowych).
2. W przypadku oczyszczalni ścieków, możliwe jest zastosowanie rozwiązań technicznych z wykorzystaniem energii pochodzącej z procesów oczyszczania ścieków, tj. tzw. biogazu, który powstaje w wyniku fermentacji beztlenowej (metanowej) osadów ściekowych w specjalnych komorach zwanych Wydzielonymi Komorami Fermentacyjnymi. To rozwiązanie jest co prawda właściwe dla dużych oczyszczalni, ze względu na konieczność poniesienia znaczących kosztów związanych z wybudowaniem instalacji, niemniej stosowane jest w Polsce z powodzeniem. Skorzystanie z dostępnych na rynku nowoczesnych rozwiązań technologicznych może nawet sprawić, że oczyszczalnia będzie miała nadwyżki energii.
3. Kluczowe jest usprawnienie zarządzania zespołem pracowników poprzez dokładną analizę zadań do wykonania i właściwe rozdzielenie pracy, a także weryfikacja stanowisk pod kątem wykonywanych zadań.
4. Obniżenie kosztów obsługi kredytów, poprzez negocjowanie odsetek z bankiem, skorzystanie z możliwości finansowania części inwestycji ze środków unijnych lub wykorzystanie niskooprocentowanych pożyczek z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, albo z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
5. Znalezienie dodatkowych klientów, np. w pobliskiej gminie, która mogłaby odprowadzać swoje ścieki do danej oczyszczalni, pod warunkiem zaproponowania jej rozsądnych cen. To rozwiązanie nie zawsze bywa popularne, bo zdarza się, że oczyszczalnie w dwóch sąsiadujących ze sobą gminach są jednocześnie rozbudowywane i modernizowane. W efekcie mieszkańcy obu gmin muszą ponosić wyższe rachunki za ścieki niż w sytuacji, gdyby optymalizacja kosztów nastąpiła na podstawie wzajemnego porozumienia. Do takiego porozumienia należy jednak ustalić sprawiedliwy podział kosztów oraz zadbać o jego stosowne zabezpieczenie prawne.
6. Zakup urządzeń w ramach zamówień publicznych, dla których jedynym kryterium wyboru nie będzie wyłącznie cena, ale np. również serwisowanie. Przy wymianie starych urządzeń na nowe, warto mieć na względzie koszty eksploatacji i żywotność (gwarancję).

Mimo że przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne często nie mają konkurencji, powinny dbać o klientów i racjonalnie ustalać ceny. Pomocne w tym procesie jest przyjęcie odpowiedniej strategii rozwoju, racjonalne planowanie inwestycji, a także obserwacja rynku.

Jeśli przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie stara się redukować kosztów, to cena za wodę i ścieki może być bardzo wysoka, zwłaszcza w przypadku, gdy stosunkowo nieduża liczba osób jest podłączona do sieci. Obecnie w Polsce zakłada się, że budowa sieci jest ekonomicznie uzasadniona, gdy na 1 km sieci kanalizacyjnej przypada 120 mieszkańców¹⁷. Należy jednak zaznaczyć, że wskaźnik ten zależy od wielu czynników, jak choćby lokalne uwarunkowania geologiczne, możliwości kredytowe samorządu, czy też aspekty ekonomiczne społeczności. Analizy zasadności ekonomicznej przeprowadzone w niektórych gminach określiły wskaźnik ten na jeszcze wyższym poziomie. Dowodzą opłacalności, gdy na 1 km sieci kanalizacyjnej przypada więcej niż 120 mieszkańców.

Pamiętajmy, że im więcej osób jest podłączonych do sieci, tym jest taniej, bo koszty rozkładają się na większą liczbę osób. Dlatego z reguły opłaty za usługi wodno-kanalizacyjne są niższe w dużych miastach.

W tym przypadku znaczenie ma nie tylko kwestia już istniejącej infrastruktury oraz koszty związane z zakupem wody i opłatami ekologicznymi. Istotne jest także utrzymanie sprawnej sieci, czyli wydatki związane z przeprowadzaniem bieżących remontów, usuwaniem awarii, a wreszcie konieczność zakupu energii na funkcjonowanie przepompowni. Koszty napraw są dość wysokie i stanowią znaczący udział w kwocie, od jakiej liczy się taryfę.

Podsumowując, optymalizacja kosztów jest zatem działaniem niezbędnym, jednak nie może oznaczać zaprzestania inwestycji w sieć, czy w poprawę jakości oczyszczania ścieków i uzdatniania wody. Takie działania są bowiem niezbędne, aby sieć służyła nam przez długie lata, a cena za dostarczaną wodę i odprowadzone ścieki była akceptowalna społecznie. Tyle tylko, że działania te muszą być zaplanowane na wiele lat wcześniej i konsekwentnie realizowane.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji (Dz. U 2018 poz. 1566).

4. CO W PRZYPADKU, GDY TARYFA ZAPROPONOWANA PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWO JEST BARDZO WYSOKA?

4.1. ROLA WÓD POLSKICH

Wody Polskie sprawdzają, czy taryfy zostały przygotowane rzetelnie. Analizują m.in., czy w kosztach nie uwzględniono wydatków niezwiązanych z dostarczaniem wody i odprowadzaniem ścieków. Ewentualnie, czy nie nastąpiła sytuacja, w której jakaś grupa mieszkańców płaci za innych korzystających z wody. Zgodnie z prawem każdy ma ponosić własne koszty.

Jeśli w przekazanej taryfie pojawiają się powyższe kwestie, wówczas dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGW Wody Polskie wydaje decyzję negatywną i nie zatwierdza taryfy. W przypadku decyzji negatywnej, przedsiębiorstwo może:

- poprawić taryfy i jeszcze raz wystąpić do dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGW Wody Polskie, aby uzyskać akceptację;
- ponowić zatwierdzenie taryfy bez jej zmieniania, wówczas wysła odwołanie do Prezesa Wód Polskich. Takie odwołanie może także zgłosić wójt/burmistrz/prezydent miasta.

Jeśli Prezes Wód Polskich zgodzi się z negatywną decyzją dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGW Wody Polskie i również negatywnie zaopiniuje taki wniosek, wówczas takie przedsiębiorstwo, jeśli nadal chce utrzymać swoje ceny, może wystąpić na drogę sądową.

Wody Polskie nie mogą kwestionować sposobu zarządzania przedsiębiorstwem, wysokości płac, systemu nagród finansowych, wysokości zaciągniętych bądź planowanych do zaciągnięcia pożyczek na inwestycje czy skali inwestycji. Są to sprawy własne samorządu. Możliwość kontrolowania ma wójt/burmistrz/prezydent miasta poprzez nadzór właścicielski lub nadzór nad przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym, któremu wydał zezwolenie.

Jeśli jednak przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma wysokie koszty i po dokładnym sprawdzeniu przez Wody Polskie są one uzasadnione, wówczas taryfa jest zatwierdzana. Nadal jednak gmina może przeciwdziałać wysokim cenom. Zgodnie

z prawem rada gminy może podjąć uchwałę o dopłacie dla mieszkańców. Dopłatę tę przekazuje przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu (art. 24 ust. 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków).

Warto pamiętać, że dopłata nie będzie korzystnym rozwiązaniem w dłuższej perspektywie. Jeśli jej wysokość znacząco obciąży budżet gminy/miasta, to zabraknie w nim środków na inne działania, w tym na niezbędne inwestycje gminne. Z kolei generowanie przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne bardzo wysokich zysków¹⁸, poprzez ustalanie zawyżanych taryf, jest działaniem nieetycznym, które godzi w interes społeczny. Sytuację taką można porównać do zakupu samochodu. Rodzina może zaciągnąć wysoki kredyt na bardzo drogi pojazd, którego używanie będzie ją dużo kosztowało. Jednak ten zakup może tak bardzo obciążyć budżet domowy, że przez lata nie będzie jej stać na to, żeby kupić do domu cokolwiek innego.

¹⁸ Zbyt wysokie zyski mogą być kwestionowane przez sąd, natomiast nie istnieje ograniczenie ani kwotowe ani procentowe takiego zysku w prawie.

5. 10 KROKÓW POMOCNYCH W USTALENIU I UTRZYMANIU NIŻSZYCH STAWEK ZA WODĘ I ŚCIEKI

Polityka władz samorządowych miast i gmin ma duży wpływ na kształtowanie kosztów dostarczania wody oraz odprowadzania ścieków. W tej kwestii sporo decyzji pozostaje w rękach radnych, zgodnie z ustawą z 11 stycznia 2018 roku o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 994). Poniżej wskazujemy działania, które mogą odegrać kluczową rolę w ostatecznym określeniu kosztów za wodę i ścieki.

- 1 Ustalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego opierającego się na racjonalnych założeniach dotyczących dalszego rozwoju miasta bądź gminy.** Takich, które zapewniają mieszkańcom możliwie równoważny dostęp do infrastruktury gminnej/miejskiej. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest uchwalany przez radę gminy/miasta i ogłaszany przez wojewodę w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- 2 Dokonanie przeglądu granic aglomeracji ściekowej (dla systemów kanalizacji zbiorczej).** Proces ten jest możliwy również bez uchwalonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. O jego rozpoczęciu decyduje wójt/burmistrz/prezydent miasta. Przegląd pozwala na określenie granic, dokąd powinna sięgać

kanalizacja zbiorcza w oparciu o gęstość zaludnienia (im więcej podłączonych osób na 1 km sieci, tym jest taniej). Taka weryfikacja określa też koszty związane z rozbudową sieci. Wskazuje również na osiągnięcie odpowiedniego poziomu oczyszczania ścieków w systemach indywidualnych, poprzez zapewnienie wywozu nieczystości ciekłych do oczyszczalni ścieków i właściwe użytkowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Projekt przeglądu granic wójt/burmistrz/prezydent miasta uzgadnia z Wodami Polskimi. Następnie powyższy projekt uchwalany jest przez radę gminy/radę miasta. Radni przed podjęciem uchwały powinni otrzymać od wójta/burmistrza/prezydenta informację, jaki będzie koszt nowych podłączeń i jaki wpływ będą miały nowe granice aglomeracji na ceny w taryfach.

3 Opracowanie projektu Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych przez gminę/miasto lub przedsiębiorstwo. Projekt planu jest sprawdzany przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta pod względem zgodności z ustawą i miejscowymi planami. Plan ten co do zasady musi zawierać następujące informacje:

- planowany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych;
- przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne w poszczególnych latach;
- przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków;
- nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach;
- sposoby finansowania planowanych inwestycji.

W dalszej kolejności projekt planu jest przekazywany do uchwalenia przez radę gminy, która ma 3 miesiące na jego zaopiniowanie. W przypadku analizy planów należy sprawdzić wpływ inwestycji na ceny w taryfie i sposób pozyskania środków na finansowanie sieci. Radni powinni także sprawdzić, jaki zakres inwestycji i gdzie (sieć, oczyszczalnia ścieków) gmina/miasto wskazało w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Jeśli od 2017 roku nastąpiła zmiana w granicach aglomeracji, to w przypadku sieci należy wziąć pod uwagę dane z nowej uchwały rady gminy/miasta. W przypadku występowania o środki unijne należy sprawdzić realną, wyliczoną z projektu wysokość dofinansowania projektu ze środków unijnych (ponieważ realnie nigdy nie stanowi ona 85% kosztów). Warto też oszacować, jaki wpływ na wysokość stawek inwestycja będzie mieć w przyszłości.

4 Przygotowanie projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków przez radę gminy¹⁹, na podstawie projektów regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków opracowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Rada przygotowuje projekt regulaminu i przekazuje go do zaopiniowania organowi regulacyjnemu, czyli Wodom Polskim, zawiadamiając o tym

¹⁹ Art. 19 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków określa prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług, w tym:

- minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków;
- warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług;
- sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach;
- warunki przyłączenia do sieci;
- warunki techniczne określające możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych;
- sposób dokonywania przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odbioru wykonanego przyłącza;
- sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody i wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków;
- standardy obsługi odbiorców usług, w tym sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody i odprowadzaniu ścieków.

Po przekazaniu pozytywnej opinii Wód Polskich rada gminy uchwała regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

- 5 Nadzorowanie przedsiębiorstwa bądź zakładu budżetowego przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta, jak również nadzorowanie spółdzielni mieszkaniowych przez rady nadzorcze.** W ramach walnego zgromadzenia (najwyższy organ spółki) wójt/burmistrz/prezydent miasta zatwierdza m.in. sprawozdania zarządu z działalności spółki oraz sprawozdanie finansowe za ubiegły rok obrotowy, udziela absolutorium członkom organów spółki z wykonania przez nich obowiązków. Zatem to wójt/burmistrz/prezydent miasta (będąc odpowiedzialnym za funkcjonowanie przedsiębiorstwa), może nakazać optymalizację kosztów jego funkcjonowania. W przypadku spółdzielni mieszkaniowej Walne zgromadzenie, zgodnie z art. ust. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zarząd zwołuje przynajmniej raz w roku w ciągu sześciu miesięcy po upływie roku obrachunkowego. Rokiem obrachunkowym w spółdzielni jest rok kalendarzowy, tzn. okres od 1 stycznia do 31 grudnia. W przypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością decyduje o tym zgromadzenie wspólników (w spółce z o. o. jest to organ od podejmowania decyzji strategicznych). Najczęściej większościowy pakiet udziałów posiada gmina/miasto. O ocenie zarządzania przedsiębiorstwem decyduje jego właściciel: miasto/gmina a w jej imieniu wójt/burmistrz/prezydent miasta.

6 Przygotowanie projektu taryfy. Przedsiębiorstwo lub inny podmiot świadczący usługi w zakresie dostaw wody i odprowadzania ścieków przygotowuje projekt taryfy zgodnie z art. 20.

Ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne określa taryfę na okres 3 lat, na podstawie niezbędnych przychodów po dokonaniu ich alokacji na poszczególne taryfowe grupy odbiorców usług. Ceny i stawki opłat określone w taryfie są różnicowane dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług na podstawie udokumentowanych różnic kosztów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne ustalają niezbędne przychody, o których mowa w ust. 2, uwzględniając w szczególności: koszty związane ze świadczeniem usług, poniesione w latach obrotowych obowiązywania poprzedniej taryfy, ustalone na podstawie ewidencji księgowej, z uwzględnieniem planowanych zmian tych kosztów w okresie obowiązywania taryfy; zmiany warunków ekonomicznych oraz wielkość usług i warunki ich świadczenia; koszty wynikające z planowanych wydatków inwestycyjnych, na podstawie wieloletniego planu modernizacji i rozwoju sieci kanalizacyjnej. Następnie taki wniosek jest przekazywany do właściwego terenowo dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wody Polskie. RZGW zatwierdza bądź odrzuca projekt taryfy, analizując wcześniej zgodność przygotowanej taryfy i wyliczenia kosztów m.in. z dokumentami wcześniej zatwierdzonymi przez radę gminy. Zgodnie z ustawą koszty i wydatki zaplanowane w taryfie muszą zagwarantować niezbędne przychody, to jest wartość przychodów w danym roku obrotowym, zapewniających ciągłość zbiorowego zaopatrzenia w wodę odpowiedniej jakości i ilości i zbiorowego odprowadzania ścieków, które przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne powinno osiągnąć na pokrycie uzasadnionych kosztów, związanych z ujęciem i poborem wody, eksploatacją, utrzymaniem i rozbudową urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, oraz osiągnięcie zysku. Nie ma ograniczenia dla zysku, ale nie można przeznaczać tego zysku na działalność niezwiązaną z funkcjonowaniem takiego przedsiębiorstwa (np. koszty reklamy, festyny publiczne, drużyny sportowe etc.). Decyzję o zatwierdzeniu taryfy wydaje dyrektor RZGW PGW Wody Polskie. Jednak trzeba pamiętać, że to nie on ustala jej wysokość.

7 Jeśli taryfa jest bardzo wysoka, istnieje możliwość obniżenia ceny za wodę/ścieki poprzez uchwalenie dopłat z budżetu gminy dla mieszkańców.

W sytuacjach, kiedy np. na skutek wcześniejszych decyzji inwestycyjnych konieczne jest spłacanie wysokich kredytów, ścieki odprowadzane są z domów oddalonych znacznie od pozostałych, część mieszkańców nie podłączyła się do sieci zbiorczej, w gminie są trudne warunki geologiczne (np. szkody górnicze), trzeba często naprawiać sieć, planowana jest optymalizacja zarządzania i przez to czasowo wzrosną koszty (np. zakup sprzętu), wówczas niezbędny przychód, ustalany przez przedsiębiorstwo, jest dużą kwotą. W takim przypadku przedsiębiorstwo ustala wysoką taryfę. Nadal jednak istnieje

możliwość obniżenia cena za wodę/ ścieki poprzez uchwalenie dopłat z budżetu gminy dla mieszkańców. Taka dopłata jest uchwalana przez radę gminy, a pieniądze wpływają na konto przedsiębiorstwa czy spółdzielni.

- 8 Radni mogą nakłonić wójta/burmistrza/prezydenta miasta, aby skontaktował się z większym, bardziej doświadczonym przedsiębiorstwem oferującym niższe stawki taryf.** Wiele przedsiębiorstw w Polsce chętnie dzieli się swoim doświadczeniem i wiedzą o zarządzaniu, warto więc skorzystać z takiej możliwości.
- 9 Gdy planowana jest realizacja inwestycji ze środków unijnych, nieodzowne jest przedstawienie rzetelnej kalkulacji kosztów.** Uwzględniającej spłatę kredytów na wkład własny, amortyzację infrastruktury (bo amortyzacja to koszt mający duży wpływ na wysokość taryfy), przedstawienie dokumentacji określającej stawki taryf w przyszłości. Dokumenty te muszą być przyjęte przez radę gminy.
- 10 W przypadku problemów związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa świadczącego usługi w zakresie wodociągowo-kanalizacyjnym, warto skontaktować się z właściwym miejscowo regionalnym zarządem gospodarki wodnej PGW Wody Polskie.** Jesteśmy po to, żeby pomagać odbiorcom naszych usług i udzielać im wszelkich niezbędnych informacji.

Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej

**Państwowe Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie**
Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
ul. Grzybowska 80/82, 00-844 Warszawa
tel.: +48 (22) 37 20 215, email: taryfy@wody.gov.pl
www.wody.gov.pl

› **RZGW w Białymstoku**

ul. Branickiego 17A
15-085 Białystok
tel.: +48 (85) 73 30 325
email: taryfy.bialystok@wody.gov.pl

› **RZGW w Bydgoszczy**

al. Adama Mickiewicza 15
85-071 Bydgoszcz
tel.: +48 (52) 33 91 112
email: taryfy.bydgoszcz@wody.gov.pl

› **RZGW w Gdańsku**

ul. Rogaczewskiego 9/19
80-804 Gdańsk
tel.: +48 (58) 32 61 854/895
email: taryfy.gdansk@wody.gov.pl

› **RZGW w Gliwicach**

ul. Sienkiewicza 2
44-100 Gliwice
tel.: +48 (32) 77 74 976
email: taryfy.gliwice@wody.gov.pl

› **RZGW w Krakowie**

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 22
31-109 Kraków
tel.: +48 (12) 62 84 326/319
email: taryfy.krakow@wody.gov.pl

› **RZGW w Lublinie**

ul. Leszka Czarnego 3
20-610 Lublin
tel.: +48 (81) 531 03 24
email: taryfy.lublin@wody.gov.pl

› **RZGW w Poznaniu**

ul. Chlebowa 4/8
61-003 Poznań
tel.: +48 (61) 85 67 774
email: taryfy.poznan@wody.gov.pl

› **RZGW w Rzeszowie**

ul. Hanasiewicza 17B
35-103 Rzeszów
tel.: +48 (17) 85 37 433
email: taryfy.rzeszow@wody.gov.pl

› **RZGW w Szczecinie**

ul. Tama Pomorzańska 13A
70-030 Szczecin
tel.: +48 (91) 44 11 277
email: taryfy.szczecin@wody.gov.pl

› **RZGW w Warszawie**

ul. Zarzecze 13B
03-194 Warszawa
tel.: +48 (22) 58 70 211
email: taryfy.warszawa@wody.gov.pl

› **RZGW we Wrocławiu**

ul. Norwida 34
50-950 Wrocław
tel.: +48 (71) 78 33 910
email: taryfy.wroclaw@wody.gov.pl

www.wody.gov.pl

